

Basketbol Hakemlerinin Yeni Tip Korona Virüse (Covid-19) Yakalanma Kaygılarının Araştırılması

Zekiye ÖZKAN¹

Muhammed Zahit KAHRAMAN²

Ersin ARSLAN^{1*}

Abdullah İLİK¹

Yakup HANEDANOĞLU¹

Şeyhmus KAPLAN¹

¹ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, VAN

² Muş Alparslan Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, MUŞ

 DOI: 10.31680/gaunjss.1056021

Orijinal Makale / Original Article

Geliş Tarihi / Received: 12.01.2022

Kabul Tarihi / Accepted: 13.03.2022

Yayın Tarihi / Published: 24.03.2022

Öz

Yeni tip korona virüs (Covid-19) salgınının tüm dünyada ve ülkemizde yayılmasıyla birlikte spor alanında da vakalar görülmüştür. Müsabaka ve antrenmanlardan sonra sporcu, çalıştırıcı, yönetici, teknik ekip ve hakemlerin salgına yakalanabildikleri ve bu nedenle spora hizmet eden bireylerde korona virüse yakalanma kaygısı oluşabilmektedir. Bu bağlamda çalışmada basketbol hakemlerinin Yeni Tip Korona virüse (Covid-19) yakalanma kaygısının araştırılması amaçlandı. Çalışmaya farklı klasman seviyelerinde 150 erkek ve 54 kadın olmak üzere toplamda 204 basketbol hakemi gönüllü olarak katıldı. Çalışmaya katılan hakemlere, araştırmacılar tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu" ve Tekkurşun ve ark. (2020), tarafından geçerliliği ve güvenilirliği yapılan "Sporcuların Yeni Tip Korona virüse (Covid-19) Yakalanma Kaygısı Ölçeği" uygulandı. Araştırma verileri, normallik varsayımını karşılamadığı için non-parametrik testler kullanıldı. İkili ve grup içi karşılaştırmalarda Mann Whitney U testi, ikiden fazla gruplarda ise Kruskal Wallis H testi uygulandı. Araştırma bulgularına göre; cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi ve Covid-19'u geçirme durumuna göre gruplar arasında anlamlı fark bir bulunmadı ($p>0.05$). Yaş değişkeninde sosyalleşme kaygısı alt boyutunda, meslek değişkeninde bireysel kaygı alt boyutu ve toplam ölçek puanında, klasman düzeyi değişkeninde ise bireysel kaygı alt boyutu, sosyalleşme kaygısı alt boyutu ve toplam ölçek puanlarında gruplar arasında anlamlı bir fark belirlendi ($p<0.05$). Sonuç olarak basketbol hakemlerinin bazı değişkenler bakımından yeni tip korona virüse (Covid-19) yakalanma kaygısı yaşadıkları söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Basketbol hakemleri, Kaygı

Investigation of Basketball Referees' Anxieties About the Novel Coronavirus (Covid-19)

Abstract

With the spread of the New Type Coronavirus (Covid-19) epidemic all over the world and in our country, cases have also been seen in the field of sports. After the competition and training, athletes, trainers, managers, technical teams and referees can catch the epidemic, and therefore, the anxiety of catching coronavirus may occur in individuals who serve sports. In this context, it was aimed to investigate the anxiety of basketball referees catching the New Type Coronavirus (Covid-19). A total of 204 basketball referees, 150 male and 54 female, from different classification levels participated in the study voluntarily. The "Personal Information Form" created by the researcher and the "Anxiety Scale of Athletes catching New Type Coronavirus (Covid-19)" developed by Tekkurşun ve ark., (2020) were applied to the referees participating in the study. Non-parametric tests were used because the research data did not meet the normality assumption. Mann Whitney U test was used in pairwise and in-group comparisons, and Kruskal Wallis H test was used in groups of more than two. According to the research findings; there was no significant difference between the groups according to gender, marital status, education level and Covid-19 transmission status ($p>0.05$). A significant difference was determined between the groups in the socialization

*Sorumlu Yazar: Ersin ARSLAN

e-mail: ersinarslan70@hotmail.com

anxiety sub-dimension in the age variable, in the individual anxiety sub-dimension and total scale score in the occupation variable, and in the individual anxiety sub-dimension, socialization anxiety sub-dimension and total scale scores in the classification level variable ($p<0.05$). As a result, it can be said that basketball referees are worried about catching the New Type Coronavirus (Covid-19) in terms of some variables.

Keywords: Covid-19, Basketball referees, Anxiety

Giriş

Covid-19, 2020 yılı şubat ayı ile birlikte tüm dünyada ve bütün sektörlerde olduğu gibi spor camiasında da olumsuz etkiler meydana getirmişti. Bu etkiler tüm yönleriyle bilim camiası tarafından literatüre katkı sağlamak amacıyla araştırılmış ve araştırılmaktadır. Bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde spor aktivitelerinde görev alan bireylerde ciddi problemlere sebep olduğu görülmektedir. Covid-19 ile ilgili çalışmalar arttıkça, bulaşma yolları, yaygınlığı ve insanlar üzerindeki olumsuz etkileri daha fazla anlaşılmaya başlandı.

Çin kaynaklı olan bu hastalık tüm dünyada yayıldı. Kitle iletişim araçları çok geniş bir şekilde raporlar sunmaktadır. Gelişmelere bağlı olarak insanlarda kaygı seviyesi artmakta ve bu durumda endişeyi artırmaktadır. Pandemi, stresi arttırdığında bu stres durumuna tepki olarak kaygı ortaya çıkmaktadır (Roy ve ark, 2020). Covid-19 toplumun bütün kesimlerini etkilemektedir. Dünya genelinde birçok hükümet, kurum, kuruluş ve bireyler daha etkili stratejiler uygulamakta ancak uygulamaların çok etkili olmadığı ve ileri aşamalarda da zorlukların devam edebileceği değerlendirilmektedir. Küresel çapta yayılan pandemi, bütün spor branşları üzerinde etkili olmaktadır. Olimpik ve profesyonel branşlardaki müsabaka ve turnuvaların iptal edilmesi sonucunda gelir kayıpları ve seyircilerin hayal kırıklığına uğramaları anlamına gelmektedir (Garcia-Garcia ve ark, 2020). Pandemi, tüm toplumu birçok boyutuyla etkileyerek karantina uygulamaları ile birlikte günlük hayattaki değiştirdi (Shanafelt ve ark, 2020).

Kaygı, organizmanın bir tehlike karşısında savunma mekanizmasını geliştirilmesi ve strateji oluşturmaya yönelik davranışsal tepkilerini içermektedir (Bortolato ve Piomelli, 2008). Anksiyete bozuklukları, korkunun patolojik karşılığı olarak kavramsallaştırılabilir. Yaygın olarak toplumda görülen önemli sağlık problemlerini yansıtmaktadır (Steckler, 2008). Dünya genelinde milyonlarca insanı etkileyen aşırı kaygı bu insanların korkuya yönelik kaygı bozukluklarının belirgin özellikleri arasındadır (Myers ve Davis, 2008). Wu ve ark, (2005) sars ile ilgili yaptıkları çalışmada, yer alan bireylerin %10 ila %18'inde travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete ve depresyon ile ilgili belirtilerin tespit edildiği belirtilmektedir.

Genel bir tanımla kaygı gerçek ve hayali tehditlere karşı gösterdiğimiz tepkiler olarak tanımlanabilir. Huzursuzluk ve korku biçimde ortaya çıkarken, kaygının derecesi, stresin yoğunluğuna bağlı olarak gerçekleşmektedir (Altıntaş, 2014). Kaygı belirli ya da belirsiz bir tehdide karşı ortaya çıkan davranışlarla ilişkilidir (Blanchard ve ark., 2008). Elit sporcularda genel nüfus değerlendirmesine göre mental sağlık belirtileri aynı oranda ya da daha fazla görülmektedir. Covid-19, elit sporcuların mental sağlık septomlarına karşı savunmalarını azaltmaktadır (Reardon ve ark., 2020). Pandemi stresin ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkileri olduğunu belirtmektedirler (Montano ve Acebes, 2020).

Covid-19, insanların sağlığını birçok açıdan etkilemektedir (Kavaklı ve ark. 2020). Kişinin uyarılmışlık seviyesi performansında önemli bir etkidir. (Konter, 1996). Olumsuz duyguların yaşanması kaygının gelişmesine sebep olmaktadır. Kaygıyı oluşturan dış şartlar kişi ile arasındaki mesafe azaldıkça kaygı artmaktadır. Kaygıya sebep olan durumun ortadan kalkmasıyla bu durum da ortadan kalkmaktadır. Kaygı bedensel tepkilerle de görülmektedir (Baltaş ve Baltaş, 1996). Mental sağlık problemleri belirsiz durumlar ve izolasyon ile ilişkilendirilmektedir. Covid-19'dan kaynaklı belirsizlik ve pandemi, anksiyete, stres ve depresyon gibi zihinsel sağlık problemlerini tetiklemektedir (Shah, ve ark. 2021).

Dünyada Pandemi nedeniyle spor faaliyetlerinin çoğu yapılamamaktadır. 2020 Tokyo Olimpiyatları da ertelendi (Gilat ve Cole, 2020). Dünya genelinde salgına neden olan virüs, devletleri karantina uygulamak zorunda bırakarak bilinmeyen bir sürece girmeye neden oldu (Jukic ve ark., 2020). Covid-19 dünya nüfusu ile birlikte elit sporcuların performanslarını etkileyen önemli bir sağlık problemidir (Clemente-Suárez ve ark., 2020). Bu süreçte ülkemizde basketbol hakemleri tedbirler alınarak hakemlik görevlerine devam etmektedirler. Karaçam ve Pulur (2017), basketbol hakemleri, yönettikleri müsabaka ile ilgili bütün süreç boyunca seyirci, oyuncu ve kulüp baskısıyla karşı karşıya kalmaktadırlar. Hakemlerin karşılaştıkları problemlerden dolayı yıpratıcı bir süreç yaşamaktadırlar (Akt. Adıgüzel, 2018). Covid-19 süresince hakem olarak görev alan bireylerin doğru karar verme, stresle baş etme, kaygı düzeyini belirli bir seviyede ve kontrol edebilmeleri daha da önemli hale gelmiştir. Müsabakalarda kapalı bir ortamda sürekli fiziksel bir performans sergilemek, gözlem yapmak ve bunun sonucunda en doğru kararı vermek pandemi koşullarında hakemlik yapmayı daha da zorlaştırmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modelinde tasarlanarak yapılmıştır. Araştırma kapsamında Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Yayın Etik Kurulu'nun 07/09/2021 tarih ve 06 sayılı kararıyla etik uygunluk onayı alındı. Araştırma izni ise Türkiye Basketbol Federasyonundan 16.02.2021 tarih ve E-28807911-125.99-000901 sayılı yazı ile alındı.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, 2021 sezonunda Türkiye Basketbol Federasyonu bünyesinde aktif olarak görev yapan basketbol hakemlerini kapsamaktadır. Araştırmanın örneklemini ise farklı klasmanlarda görev yapan toplam 204 basketbol hakemi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada Tekkurşun ve ark. (2020), tarafından geçerlilik ve güvenilirliği yapılan Yeni Tip Koronavirüse (Covid 19) Yakalanma Kaygısı Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, bireysel kaygı (11 madde) ve Sosyalleşme kaygısı (5 madde) olmak üzere 2 alt boyut, toplam 16 maddeden oluşmaktadır. Ölçek beşli likert tipinde olup, Hiç Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Tamamen Katılıyorum şeklinde sıralanmış; 1, 2, 3, 4 ve 5 şeklinde, sadece 2. madde ters puanlanarak derecelendirilmiştir. Ölçek, 11 maddeden oluşan bireysel kaygı ve 5 maddeden oluşan sosyalleşme kaygısı olarak iki alt boyut ve toplamda 16 maddeden oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması

Türkiye Basketbol Federasyonun bünyesinde farklı klasman seviyelerinde görev yapan 204 basketbol hakeminin ölçek ve demografik bilgilere ilişkin sorulara verdiği cevaplar Google dokümanlar aracılığıyla toplandı.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde SPSS programı kullanıldı. Verilerin normallik düzeyleri Kolmogorov-Smirnov testi ile belirlendi. Veriler normal dağılım göstermediği için istatistiksel karşılaştırmalarda non-parametrik testler kullanıldı. İkili ve grup içi karşılaştırmalarda Mann Whitney U testi, ikiden fazla gruplarda ise Kruskal Wallis H testi kullanıldı. Anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak alındı.

Tablo 1: Normallik ve güvenilirlik testi sonuçları Kolmogorov-Smirnov testi

	Statistic	df	p	Cronbach's Alfa
Bireysel Kaygı	,138	204	,000*	,91
Sosyalleşme Kaygısı	,073	204	,010*	,84
Sporcuların Covid-19'a Yakalanma Kaygısı (Toplam)	,114	204	,000*	,92

*p<0,05

Tablo 1'deki Kolmogorov Smirnov normallik testi sonuçlarına göre p<0,05 olarak gerçekleştiği için verilerin normallik varsayımını karşılamadığı belirlenmiştir. Verilerin güvenilirlik düzeylerinde ise Cronbach's Alfa iç tutarlık katsayısına bakılmıştır. Bireysel kaygı alt boyutunda iç tutarlık katsayısı, 91 olarak, sosyalleşme alt boyutunda 84 olarak ve tüm ölçek için ise 92 olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuçlar araştırmadan elde edilen verilerin güvenilir olduğunu göstermiştir.

Bulgular

Tablo 2: Araştırma grubunun demografik bilgileri ve yüzdeler dağılımları

Faktör		Frekans	%
Cinsiyet	Erkek	150	73,5
	Kadın	54	26,5
Yaş	22 yaş ve altı	50	24,5
	23-26 yaş	55	27,0
	27-30 yaş	49	24,0
	31 yaş ve üstü	50	24,5
Klasman Düzeyi	A Klasman Hakemi	22	10,8
	B Klasman Hakemi	40	19,6
	C Klasman Hakemi	25	12,3
	İl Hakemi	117	57,4
Eğitim Düzeyi	Lise	9	4,4
	Ön Lisans	19	9,3
	Lisans	133	65,2
	Lisansüstü	43	21,1
Meslek	Kamu Personeli	57	27,9
	Özel Sektör (Maaşlı)	66	32,4
	Serbest Meslek	34	16,7
Medeni Hal	Çalışmıyor	47	23,0
	Bekar	144	70,6
	Evli	60	29,4
Covid-19 Hastalığını Geçirme Durumu	Evet	39	19,1
	Hayır	165	80,9

Tablo 2'ye bakıldığında araştırmanın örnek grubunda yer alan basketbol hakemlerinin %73,5'inin erkek (N=150), %26,5'inin ise kadın (N=54) olduğu görülmektedir. Yaş kategorilerinde %27 ile en yüksek oran 23-26 yaş aralığındaki hakemlerden oluşurken %24 ile en düşük oran 27-30 yaş aralığındakilerden oluşmuştur. Klasman düzeyinde ise il hakemleri %57,4'lük oran ile en fazla araştırmada yer alan grup olurken A klasman hakemleri de %10,8'lik oran ile en düşük katılım sağlayan grup olmuştur. Eğitim düzeylerine bakıldığında katılımcıların %65,2'sin lisans, %4,4'ünün ise lise mezunu oldukları gözlenmiştir. Ayrıca hakemlerin %32,4'ünün özel sektörde maaşlı olarak görev yaptığı, %27,9'unun kamu personeli olduğu %23'ünün ise herhangi bir işte çalışmadıkları görülmektedir. Medeni duruma göre hakemlerin %70,6'sının bekar, %29,4'ünün ise evli olduğu gözlenmiştir. Araştırmaya katılanların %80,9'u Covid-19 hastalığına yakalanmazken %19,1'inin ise Covid-19'u geçirdikleri görülmektedir.

Tablo 3. Cinsiyete göre Covid-19 kaygı puanlarına ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları

Cinsiyet		N	\bar{x}	S	\bar{x} sıra	U	z	p
Bireysel Kaygı	Erkek	150	39,46	9,96	102,1	3998,0	-0,140	,889
	Kadın	54	40,06	8,60	103,4			
Sosyalleşme Kaygısı	Erkek	150	16,23	4,96	100,8	3804,5	-0,661	,508
	Kadın	54	16,70	4,92	107,0			
Sporcuların Covid-19'a Yakalanma Kaygısı (Toplam)	Erkek	150	55,69	13,75	102,3	4021,0	-0,078	,938
	Kadın	54	56,76	12,33	103,0			

Tablo 3'e bakıldığında cinsiyet değişkenine göre basketbol hakemlerinin bireysel kaygı ve sosyalleşme kaygısı alt boyutları ile toplam ölçek puanlarında kadın ve erkekler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 4: Yaşa göre Covid-19 kaygı puanlarına ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları

Yaş		N	\bar{x}	S	\bar{x} sıra	x^2	p	Fark
Bireysel Kaygı	22 yaş ve altı	50	36,72	11,71	87,49	6,396	,094	$p>0,05$
	23-26 yaş	55	39,35	10,77	102,66			
	27-30 yaş	49	42,63	6,00	117,47			
	31 yaş ve üstü	50	39,86	8,01	102,66			
Sosyalleşme Kaygısı	22 yaş ve altı ¹	50	16,00	4,84	98,28	9,255	,026*	1-3
	23-26 yaş ²	55	16,04	5,21	98,89			
	27-30 yaş ³	49	18,16	4,17	123,87			
	31 yaş ve üstü ⁴	50	15,30	5,13	89,75			

Sporcuların Covid-19'a Yakalanma Kaygısı (Toplam)	22 yaş ve altı	50	52,72	15,65	90,24	7,731	,052	p>0,05
	23-26 yaş	55	55,38	14,84	101,55			
	27-30 yaş	49	60,80	8,80	121,60			
	31 yaş ve üstü	50	55,16	11,88	97,08			

*p<0,05

Tablo 4'te yaş değişkenine göre bireysel kaygı alt boyutu ve toplam ölçek puanlarında gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken (p>0,05), sosyalleşme kaygısı alt boyutunda yaş grupları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0,05). Farkın yönüne bakıldığında 27-30 yaş (Ort.=18,16 S.=4,17) grubundaki hakemlerin sosyalleşme kaygısı puanlarının 22 yaş ve altı (Ort.=16,00 S.=4,84), 23-26 yaş (Ort.=16,04 S.=5,21) ve 31 yaş ve üstü (Ort.=15,30 S.=5,13) gruplardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5. Medeni duruma göre Covid-19 kaygı puanlarına ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları

Medeni Durum	N	\bar{x}	S	\bar{x} sıra	U	z	p	
Bireysel Kaygı	Bekar	144	39,12	9,95	100,95	4097,0	-0,581	,561
	Evli	60	40,82	8,68	106,22			
Sosyalleşme Kaygısı	Bekar	144	16,35	4,89	102,34	4297,0	-0,060	,952
	Evli	60	16,37	5,11	102,88			
Sporcuların Covid-19'a Yakalanma Kaygısı (Toplam)	Bekar	144	55,47	13,69	101,12	4121,5	-0,517	,605
	Evli	60	57,18	12,57	105,81			

Tablo 5'e göre basketbol hakemlerinin medeni durum değişkeninde bireysel kaygı ve sosyalleşme kaygısı alt boyutları ile toplam ölçek puanlarında evli ve bekarlar arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (p>0,05).

Tablo 6: Klasmana göre Covid-19 kaygısı puanlarına ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları

Klasman	N	\bar{x}	S	\bar{x} sıra	χ^2	p	Fark	
Bireysel Kaygı	A Klasman Hakemi ¹	22	44,36	9,41	137,3	23,8	,000*	1-4
	B Klasman Hakemi ²	40	43,33	4,62	122,7			2-4
	C Klasman Hakemi ³	25	42,20	8,88	118,4			3-4
	İl Hakemi ⁴	117	36,91	10,20	85,62			
Sosyalleşme Kaygısı	A Klasman Hakemi ¹	22	20,59	4,20	149,5	26,4	,000*	1-2
	B Klasman Hakemi ²	40	17,53	4,47	115,4			1-3
	C Klasman Hakemi ³	25	17,44	4,95	116,7			1-4
	İl Hakemi ⁴	117	14,93	4,65	86,18			2-4 3-4
Sporcuların Covid-19'a	A Klasman Hakemi ¹	22	64,95	12,62	143,5	27,4	,000*	
	B Klasman Hakemi ²	40	60,85	7,28	121,3			1-4

Yakalanma Kaygısı (Toplam)	C Klasman Hakemi ³	25	59,64	12,63	119,4		2-4
	İl Hakemi ⁴	117	51,84	13,76	84,72		3-4

*p<0,05

Tablo 6’da basketbol hakemlerinin klasman düzeyine göre bireysel kaygı ve sosyalleşme kaygısı alt boyutları ile toplam ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. (p<0,05). Bireysel kaygı alt boyutunda A klasman (Ort.=44,36 S.=9,41), B klasman (Ort.=43,33 S.=4,62) ve C klasman (Ort.=42,20 S.=8,88) hakemlerinin il hakemlerine (Ort.=36,91 S.=10,20) göre puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Sosyalleşme kaygısı alt boyutunda A klasman (Ort.=20,59 S.=4,20) hakemlerinin B klasman (Ort.=17,53 S.=4,47) ve C klasman (Ort.=17,44 S.=4,95) hakemlerine göre puanlarının daha yüksek olduğu ve ayrıca A klasman, B klasman ve C klasman hakemlerinin il hakemlerine (Ort.=14,93 S.=4,65) göre puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Toplam ölçekte ise A klasman (Ort.=64,95 S.=12,62), B klasman (Ort.=60,85 S.=7,28) ve C klasman (Ort.=59,64 S.=12,63) hakemlerinin il hakemlerine (Ort.=51,84 S.=13,76) göre Covid-19’a yakalanma kaygısı puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7: Eğitim düzeyine göre Covid-19 kaygı puanlarına ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları

Eğitim Düzeyi	N	\bar{x}	S	\bar{x} sıra	x^2	p	Fark	
Bireysel Kaygı	Lise	9	34,11	11,06	69,11	4,474	,215	p>0,05
	Ön Lisans	19	36,63	11,55	89,00			
	Lisans	133	40,07	9,23	104,9			
	Lisansüstü	43	40,70	9,22	107,9			
Sosyalleşme Kaygısı	Lise	9	16,67	2,65	107,1	3,836	,280	p>0,05
	Ön Lisans	19	15,32	4,99	90,50			
	Lisans	133	16,08	5,04	99,23			
	Lisansüstü	43	17,63	4,89	116,9			
Sporcuların Covid-19’a Yakalanma Kaygısı (Toplam)	Lise	9	50,78	12,57	75,39	4,366	,225	p>0,05
	Ön Lisans	19	51,95	15,66	88,47			
	Lisans	133	56,14	12,96	102,9			
	Lisansüstü	43	58,33	13,46	113,0			

Tablo 7’ye göre basketbol hakemlerinin eğitim düzeyi değişkeninde bireysel kaygı ve sosyalleşme kaygısı alt boyutları ile toplam ölçek puanlarında gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (p>0,05).

Tablo 8. Mesleğe göre Covid-19 kaygı puanlarına ilişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları

Meslek		N	\bar{x}	S	\bar{x} sıra	χ^2	p	Fark
Bireysel Kaygı	Kamu Personeli ¹	57	38,77	8,87	96,02	11,31	,010*	1-2
	Özel Sektör (Maaşlı) ²	66	42,32	8,16	119,5			
	Serbest Meslek ³	34	36,26	10,2	79,63			
	Çalışmıyor ⁴	47	39,28	11,0	102,9			
Sosyalleşme Kaygısı	Kamu Personeli ¹	57	16,09	4,77	99,66	7,446	,059	p>0,05
	Özel Sektör (Maaşlı) ²	66	17,53	5,13	115,8			
	Serbest Meslek ³	34	14,62	4,17	82,44			
	Çalışmıyor ⁴	47	16,30	5,12	101,7			
Sporcuların Covid-19'a Yakalanma Kaygısı (Toplam)	Kamu Personeli ¹	57	54,86	12,5	96,95	11,46	,009*	1-2
	Özel Sektör (Maaşlı) ²	66	59,85	12,1	119,0			
	Serbest Meslek ³	34	50,88	13,7	78,22			
	Çalışmıyor ⁴	47	55,57	14,5	103,57			

Tablo 8'de meslek değişkenine göre basketbol hakemlerinin sosyalleşme kaygısı alt boyutunda gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmazken (p>0,05) bireysel kaygı alt boyutu ile toplam ölçek puanlarında meslek grupları arasında anlamlı bir fark belirlenmiştir (p<0,05). Bireysel kaygı alt boyutunda özel sektörde maaşlı olarak çalışan hakemlerin (Ort.=42,32 S.=8,16) kamu personeli (Ort.=38,77 S.=8,87) ve serbest meslek (Ort.=36,26 S.=10,20) ile uğraşan hakemlere göre puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yine aynı doğrultuda toplam ölçekte özel sektörde maaşlı olarak çalışan hakemlerin (Ort.=59,85 S.=12,10) kamu personeli (Ort.=54,86 S.=12,55) ve serbest meslek (Ort.=50,88 S.=13,75) ile uğraşan hakemlere göre Covid-19'a yakalanma kaygısı puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 9: Covid-19 geçirmeye göre Covid-19 kaygısı puanlarına ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları

Covid-19 Geçirme Durumu		N	\bar{x}	S	\bar{x} sıra	U	z	p
Bireysel Kaygı	Evet	39	38,74	11,53	102,15	3204,0	-0,041	,967
	Hayır	165	39,82	9,12	102,58			
Sosyalleşme Kaygısı	Evet	39	15,87	5,48	97,88	3037,5	-0,544	,586
	Hayır	165	16,47	4,82	103,59			
Sporcuların Covid-19'a Yakalanma Kaygısı (Toplam)	Evet	39	54,62	16,16	100,03	3121,0	-0,291	,771
	Hayır	165	56,30	12,65	103,08			

Tablo 9'da basketbol hakemlerinin Covid-19 hastalığını geçirme durumuna göre bireysel kaygı ve sosyalleşme kaygısı alt boyutları ile toplam ölçek puanlarında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0,05$).

Tartışma ve Sonuç

Çalışmamızda basketbol hakemlerinin Covid-19 kaygı düzeylerinin etkilendiği değişkenler araştırılmıştır. Cinsiyet değişkeni değerlendirildiğinde basketbol hakemlerinin Covid-19 kaygı düzeylerinde anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Çalışmamızın paralelinde Öktem ve ark. (2020), yaptıkları çalışmada, olimpiik boksörlerin sürekli kaygı puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılması sonuçlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiş olmasına rağmen kadın boksörlerin, erkek boksörlere göre daha yüksek ortalamalara sahip olduğu belirtilmektedir.

Polatcan ve Kaptangil (2021), beden eğitimi ve spor yüksek okulda eğitimlerini sürdüren öğrencilerle ve yine Aslan ve ark. (2021) yaptıkları çalışmada, farklı branş sporcuların cinsiyet değişkeni açısından değerlendirildiğinde Covid-19'a yakalanma kaygı durumlarında farklılık görülmediğini belirtmektedirler. Pandemi birçok faktörle ilişkili olarak kadınları da çok etkilemektedir. Ayrıca psikiyatrik rahatsızlıklar, kentsel yaşam ve kronik hastalıklara sahip kişilerde de etkili olmaktadır (Özdin ve Bayrak Özdin, 2020). Batu ve Aydın (2020), cinsiyet değişkeni değerlendirilmesinde kadın sporcuların daha fazla bireysel kaygı yaşadıkları ve genel toplam düşünüldüğünde de yeni tip korona virüse yakalanma kaygılarının daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Gümüşgül ve ark. (2020) yaptıkları çalışmada, cinsiyet değişkenine göre bireysel kaygı alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edemezken sosyalleşme kaygısı alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edildiği belirtmektedirler. Yapılan farklı bir çalışmada, Türktemiz ve ark. (2020), sporcuların yeni tip koronavirüse (Covid-19) yakalanma kaygı durumunun cinsiyet değişkenine göre bireysel kaygı alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulmuşlardır. Kadın sporcuların erkek sporculara oranla daha fazla kaygıya sahip olmaları kadının sosyal ve aile içi rolünün sorumluluklarından kaynaklandığı belirtilmektedir. Sosyalleşme alt boyutuna bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ceviz ve ark. (2020), üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada pandemi sürecinde kadınların erkeklere göre daha fazla kaygılı olduğunu belirtmektedirler. Kaçoğlu ve ark. (2021), Kadın sporcularda Covid-19 korkusunun daha fazla olduğu belirtilmektedir.

Çalışmamızda, Evli olan hakemlerin kaygı düzeyleri daha yüksek bulunmasına karşı anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Çifçi ve Demir (2020), Türkiye liglerinde oynayan profesyonel futbolcularla yaptıkları çalışmada medeni durumun Covid-19 korkusunda etkili olmadığı tespit edilmiştir.

Çalışmamızda, yaş değişkenine göre bireysel kaygı alt boyutu ve toplam ölçek puanlarında gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken, sosyalleşme kaygısı alt boyutunda yaş grupları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Ceviz ve ark. (2020), yaptıkları çalışmada, öğrencilerin durumluk kaygı puan ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. Ayrıca Polatcan ve Kaptangil (2021), beden eğitimi ve spor yüksek okulda eğitimlerini sürdüren öğrencilerin covid-19'a yakalanma kaygı durumlarında yaş değişkeninin etkili olmadığı belirtilmektedir. Çifçi ve Demir (2020), Türkiye liglerinde oynayan profesyonel futbolcularla ve Su ve ark. (2021), kadın futbolcuların yaşlarının covid-19 korku düzeyinde etkili olmadığını ifade etmektedirler. Yaman ve ark. (2021), Covid-19 pandemi döneminde durumluk ve sürekli kaygı puanlarının sporcuların cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediğini belirtilmektedir.

Çalışmamızda, eğitim değişkeni ile Covid-19'a yakalama kaygısı arasında bir ilişki bulunamamıştır. Ancak eğitim düzeyin artması kaygıyı artırdığı tespit edilmiştir. Literatür çalışmalarına bakıldığında, Dinçer (2017), yaptığı çalışmada, hakemlerin eğitim düzeyi ile sürekli kaygı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Türktemiz ve ark. (2020), sporcuların yeni tip koronavirüse (Covid-19) yakalanma kaygı durumunun eğitim durumu değişkenine göre bireysel kaygı ve sosyalleşme kaygısı alt boyutu verileri incelendiğinde de istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirtilmektedir. Su ve ark. (2021), araştırma sonucunda kadın futbolcuların eğitim seviyesi ile sosyalleşme kaygısı alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edildiği belirtilmektedir. Bu çalışmalar bizim çalışmamızla paralellik göstermektedirler.

Çalışmamızda Covid-19 hastalığına yakalanmayan hakemlerin kaygı düzeyleri daha yüksek bulunmasına karşın istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bu çalışmada klasman hakemi ve il hakeminin Covid-19'a yakalanma kaygı durumları değerlendirildiğinde klasman hakemlerinin kaygı düzeyi daha yüksek ve anlamlı bulunmuştur ($p < 0,00$). Gümüştül ve ark. (2020), amatör ve profesyonel sporcu düzeyine göre sosyalleşme değişkeninde istatistiksel olarak anlamlı fark tespit

edemezken, bireysel kaygı alt boyutunda anlamlı farklılık tespit etmişlerdir. Profesyonel sporcularda kaygı düzeyi daha yüksek bulmuşlardır. Çifçi ve Demir (2020), Türkiye liglerinde oynayan profesyonel futbolcularla yaptıkları çalışmada sporcuların oynadıkları liglerin Covid-19 korku düzeyinde etkili olmadığını ifade etmektedirler. Dinçer (2017), uluslararası hakem kategorisinde olanların en düşük, aday hakem kategorisinde olanların da ise en yüksek kaygı düzeyine sahip olduğu tespit etmiştir. Küçük Yılmaz (2019), üst klasmanda yer alan futbol hakemlerinin görev ve sorumlulukların kaygı seviyesini artırdığını belirtmektedir.

Çalışmamızın sonucunda, basketbol federasyonu bünyesinde aktif olarak görevlerini sürdüren hakemlerin Covid-19 etkenine bağlı olarak kaygı düzeylerinin meslek ve buldukları klasman ile ilişkili olarak etkilendiği söylenebilir.

Teşekkür

Türkiye Basketbol federasyonuna ve bünyesinde aktif olarak görevlerini sürdüren bütün hakemlere çalışmamıza olan katkılarından dolayı yazarlar ekibi olarak teşekkürlerimizi sunarız.

Kaynaklar

- Adıgüzel, N. S. (2018). Basketbol Hakemlerinin Fiziksel Öz Saygıları ile Öz Yeterlilikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 129-137.
- Altıntaş, E. (2014). Stres yönetimi. Anı Yayıncılık. Ankara
- Aslan, A. K., Cicioğlu, H. İ. ve Demir, G. T. (2021). Sporcuların Yeni Tip Koronavirüse (Covid-19) Yakalanma Kaygısının İncelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23(3), 142-153.
- Baltaş, A. ve Baltaş, Z. (1996). Stres ve Başa çıkma Yolları. Remzi Kitapevi. 15.basım
- Batu, B. ve Aydın, A. D. (2020). Yüzme Sporcularının Yeni Tip Korona Virüse (Covid-19) Yakalanma Kaygısının İncelenmesi (Investigation Of Anxiety Of Swimmers Regarding Contracting New Type Of Coronavirus (Covid-19). In *International Refereed Academic Journal Of Sports*. November Doi: 10.17363/SSTB.2020.36.4.12-22
- Blanchard, R. J., Blanchard, D. C., Griebel, G. ve Nutt, D. (2008). Chapter 1,1 Introduction To The Handbook On Fear and Anxiety. In *Handbook Of Behavioral Neuroscience*. [https://doi.org/10.1016/S1569-7339\(07\)00001-X](https://doi.org/10.1016/S1569-7339(07)00001-X)

- Bortolato, M. ve Piomelli, D. (2008). Chapter 4.5 The Endocannabinoid System And Anxiety Responses. In *Handbook Of Behavioral Neuroscience*. [https://doi.org/10.1016/S1569-7339\(07\)00014-8](https://doi.org/10.1016/S1569-7339(07)00014-8)
- Ceviz, N., Tektaş, N., Basmacı, G. ve Tektaş, M. (2020). Covid 19 pandemi sürecinde üniversite öğrencilerinin kaygı düzeylerini etkileyen değişkenlerin analizi. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3(2), 312-329.
- Clemente-Suárez, V. J., Fuentes-García, J. P., De La Vega Marcos, R. ve Martínez Patiño, M. J. (2020). Modulators Of The Personal And Professional Threat Perception Of Olympic Athletes In The Actual covid-19 Crisis. *Frontiers In Psychology*. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01985>
- Çifçi, F. ve Demir, A. (2020). COVID-19 Pandemisinde Türk Profesyonel Futbolcuların COVID-19 Korkusu ve Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 2(Özel Sayı 1), 26-38.
- Dinçer, D. (2017). Türkiye'de Görev Yapan Taekwondo Hakemlerinin Kaygı Durumlarının İncelenmesi (Master's Thesis, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Garcia-Garcia, B., James, M., Koller, D., Lindholm, J., Mavromati, D., Parrish, R. ve Rodenberg, R. (2020). The Impact Of Covid-19 On Sports: A Mid-Way Assessment. In *International Sports Law Journal*. <https://doi.org/10.1007/S40318-020-00174-8>
- Gilat, R. ve Cole, B. J. (2020). COVID-19, Medicine, And Sports. *Arthroscopy, Sports Medicine, And Rehabilitation*. <https://doi.org/10.1016/J.Asmr.2020.04.003>
- Gümüştül, C., Ersoy, A. ve Gümüştül, O. (2020). Amatör ve Profesyonel Sporcuların Yeni Tip Koronavirüse (Covid-19) Yakalanma Kaygılarının İncelenmesi-Yönetmelik Karar Boyutu. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(S11): 26-37, doi: 10.33468/sbsebd.129
- Jukic, I., Calleja-González, J., Cos, F., Cuzzolin, F., Olmo, J., Terrados, N., Njaradi, N., Sassi, R., Requena, B., Milanovic, L., Krakan, I., Chatzichristos, K. ve Alcaraz, P. E. (2020). Strategies And Solutions For Team Sports Athletes In Isolation Due To COVID-19. *Sports*. <https://doi.org/10.3390/Sports8040056>
- Kaçoğlu, C., Çobanoğlu, H. O. ve Şahin, E. (2021). An investigation of fear of COVID-19 status in university student athletes from different sports associated with contact. *Physical education of students*, 25(2), 117-128.

- Kavaklı, M., Ak, M., Uğuz, F., & Türkmen, O. O. (2020). The Mediating Role of Self-Compassion In The Relationship Between Perceived COVID-19 Threat and Death Anxiety. *Turkish Journal of Clinical Psychiatry*, 15-23. DOI: 10.5505/kpd.2020.59862
- Konter, E. (1996). Sporda Stres ve Performans. İzmir: Saray Tıp kitapevleri.
- Küçük Yılmaz, H. (2019) Türkiye futbol liglerinde görev yapan klasman ve amatör hakemlerinin sürekli kaygı durumlarının incelenmesi (balıkesir örneği)
- Montano, R. L. T. ve Acebes, K. M. L. (2020). Covid stress predicts depression, anxiety and stress symptoms of Filipino respondents. *International Journal of Research in Business and Social Science (2147-4478)*, 9(4), 78-103.
- Myers, K. M. ve Davis, M. (2008). Chapter 2.3 Extinction of Fear: From Animal Studies to Clinical Interventions. In *Handbook of Behavioral Neuroscience*. [https://doi.org/10.1016/S1569-7339\(07\)00004-5](https://doi.org/10.1016/S1569-7339(07)00004-5)
- Öktem, T., Şipal, O., Kul, M. ve Dilek, A. N. (2020). Olimpiyat oyunlarına katılmaya aday boksörlerin COVID-19 kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(62), 3620-3627.
- Özdin, S. ve Bayrak Özdin, Ş. (2020). Levels And Predictors of Anxiety, Depression and Health Anxiety During COVID-19 Pandemic In Turkish Society: The Importance Of Gender. *International Journal of Social Psychiatry*. <https://doi.org/10.1177/0020764020927051>
- Polatcan, İ. ve Kaptangil, İ. (2021). Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda eğitim alan öğrencilerin yeni tip koronavirüse (Covid-19) yakalanma kaygılarının incelenmesi. *Turkish Studies - Social*, 16(3), 1179-1194. <https://dx.doi.org/10.47356/TurkishStudies.48654>
- Reardon, C. L., Bindra, A., Blauwet, C., Budgett, R., Campriani, N., Currie, A., Gouttebauge, V., McDuff, D., Mountjoy, M., Purcell, R., Putukian, M., Rice, S. ve Hainline, B. (2020). Mental Health Management Of Elite Athletes During COVID-19: A Narrative Review And Recommendations. In *British Journal Of Sports Medicine*. <https://doi.org/10.1136/Bjsports-2020-102884>
- Roy, D., Tripathy, S., Kar, S. K., Sharma, N., Verma, S. K. ve Kaushal, V. (2020). Study Of Knowledge, Attitude, Anxiety ve Perceived Mental Healthcare Need In Indian Population During COVID-19 Pandemic. *Asian Journal Of Psychiatry*. <https://doi.org/10.1016/J.Ajp.2020.102083>

- Su, N. (2021). Pandemi Sürecinde Kadın Futbolcuların Yeni Tip Koronavirüse Yakalanma Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi (UGEAD), 7(1): 212
- Shah, S. M. A., Mohammad, D., Qureshi, M. F. H., Abbas, M. Z. ve Aleem, S. (2021). Prevalence, Psychological Responses and Associated Correlates Of Depression, Anxiety And Stress İn A Global Population, During The Coronavirus Disease (Covid-19) Pandemic. *Community Mental Health Journal*, 57(1), 101-110.
- Shanafelt, T., Ripp, J. ve Trockel, M. (2020). Understanding And Addressing Sources Of Anxiety Among Health Care Professionals During The COVID-19 Pandemic. *JAMA - Journal of The American Medical Association*. <https://doi.org/10.1001/jama.2020.5893>
- Steckler, T. (2008). Chapter 4.1 Peptide Receptor Ligands To Treat Anxiety Disorders. In *Handbook Of Behavioral Neuroscience*. [https://doi.org/10.1016/S1569-7339\(07\)00010-0](https://doi.org/10.1016/S1569-7339(07)00010-0)
- Tekkurşun, D., Cicioğlu, H. ve İlhan, E. (2020). Sporcuların yeni tip koronavirüse (Covid-19) yakalanma kaygısı ölçeği (SYTKYKÖ): Geçerlik ve güvenirlik çalışması.
- Türktemiz, H., Bayraktar, I., Çobanoğlu, H. O. ve Nalbant, Ö. (2020). Spor Salonlarında Egzersiz Yapan Sporcuların Yeni Tip Koronavirüse (Covid-19) Yakalanma Kaygılarının İncelenmesi. III. International Conference On Covid-19 Studies 116-123
- Yaman, M. S., Kahveci, M. S., Dönmez, A., Hergüner, G., Yaman, Ç., Çakar, D. B. ve Genç, H. İ. (2021). Determining the Anxiety of Athletes During Covid-19 Pandemic. *Pakistan Journal of Medical and Health Sciences*, 15(4), 1425-1432.
- Wu, K. K., Chan, S. K. ve Ma, T. M. (2005). Posttraumatic Stress, Anxiety, And Depression İn Survivors Of Severe Acute Respiratory Syndrome (SARS). *Journal Of Traumatic Stress*. <https://doi.org/10.1002/jts.20004>